

Hơn 4 thiên niên kỷ trước, th trấn pháo đài Gonur-Tepe có thể đã là một nền văn minh hiếm hoi trỗi lên khi nó bị chôn vùi trong hàng thế kỷ dưới cát biển của sa mạc Kara Kum, Turkmenistan.

Sau khi được các nhà khảo cổ Liên Xô cũ tìm thấy vào thế kỷ trước, Gonur-Tepe, nơi từng có hàng ngàn người sinh sống và là trung tâm của một khu vực phát triển mạnh mẽ, đã dần hé lộ các bí ẩn của nó cùng các công vật mà người được tìm thấy sau mỗi đợt khai quật mùa hè.

Quy mô của di chỉ này vô cùng rộng lớn, trải dài trên 30ha và người ta chỉ có thể ngắm nhìn nó một cách đầy đủ từ trên không. Ở trên cao, các tòa nhà cũ của th trấn này trông giống như một mê cung trong sa mạc, được bao quanh bởi các bức tường cao.

Chỉ cách thành phố nổi tiếng Merv có 50km và nằm ngoài thành phố Mary, phế tích Gonur-Tepe là một dấu hiệu cho thấy sự giàu có về các công trình khảo cổ của Turkmenistan, một trong những quốc gia giàu nhất thế giới.

Vào khoảng năm 2000 trước Công Nguyên, Gonur-Tepe là điểm đến chính của khu vực Margush hay Margiana và là nơi chứa đựng một trong những nền văn minh cao nhất từng biết tới trong thời Đồ Đông.

Di chỉ này đã được nhà khảo cổ nổi tiếng Viktor Sarianidi của Liên Xô tìm thấy. Năm nay 84 tuổi ông vẫn có ý định làm việc thêm 1 mùa hè nữa ở phế tích.

“Tôi nh rất rõ s vui s ng c a mình khi lân đầu tiếp xúc v i di ch kh o cô Klondike. Mô t c m giác rất m nh n m ngay đ i chân b n” - v giáo s ng i Nga nói v i hăng tin AFP.

Mỗi mùa kh o cô diễn ra ở Gonur-Tepe th ng mang t i các khám phá quan tr ng, cho thấy trình độ làm nghê th công rất cao c a các nghê nhân th i Đô Đông trong th trấn này.

H có th nấu ch y kim lo i, làm các th i vàng và b c, t o nên các vậ t liê u ph c v th cúng, biết cách chế tác x ng và đá.

“Thâ t kinh ng c khi biết nh ng ng i ở đây đã s h u các k năng hết s c hiê n đ i. Các th th công ở đây đã biến cách biến đô i hình đ ng c a đá t nhiên b ng nhiê t cao và rô tráng ph men ra bên ngoài” - nhà kh o cô Nadezhda Dubova nói.

“Năm nay, Gonur i mang t i cho chúng tôi mô t bất ng m i, món đồ kh m đ p đ ” - bà nói và cho biết các đồ kh m nh thể có niên đ i còn s m h n th i đ i chế tác đồ kh m ở Hy Lạp và La Mã.

Phế tích Gonur-Tepe là trung tâm c a mô t m ng i các th trấn và khu đ nh c n m trong khu v c đông b ng châu th sông Morghab đã ch y qua Turkmenistan t nguồn n c n m ở Afghanistan.

Gonur-Tepe n m cách trung tâm t nh Mary kho ng 3 gi ch y xe, băng qua các nông tr i h p tác xã gi đã n m im không đ c s đ ng.

Mary, cách th đô Ashgabat 380km, là mô t thành phố cấp t nh điê n hình ở Turkmenistan, n i có 200.000 ng i sinh sống và đ c xây đ ng ch y theo phong cách Liên Xô v i các đ ng s t kết nối và các tòa chung c cao thấp.

Cách Mary kho ng 30km là mô t s vinh quang khác c a khu v c: phế tích c a thành phố

Merv, nơi đã từng có vị trí rất quan trọng đối với Đế quốc Ba Tư và đã được coi như đối thủ lãnh đạo của người Turkic trong thế kỷ 12 sau Công Nguyên.

Merv đã rơi vào suy thoái sau khi bị quân Mông Cổ cướp phá vào năm 1221 trong một cuộc chinh phạt chết chóc đã khiến hàng chục ngàn người chết. Phế tích của nó nay cũng tương tự như phế tích Gonur-Tepe.

Kho tàng lớn nhất của phế tích này là lăng Seljuk Sultan Sanjar vẫn đứng vững trên các nền đá. Đối với người dân địa phương, Merv là một thành phố có 200.000 dân và từng là một trong những điểm đến đông dân nhất thế giới.

Theo kiến trúc sư và sử gia Turkmenistan Ruslan Muradov, lăng này có đường kính hơn 17 mét và bên trong nó cũng là một cuộc cách mạng về thiết kế.

Thiết kế vòm của lăng đã "đi trước" tới 300 năm so với các ý tưởng của kiến trúc sư vĩ đại người Ý Filippo Brunelleschi, người đã thiết kế mái vòm lớn trong nhà thờ Florence.

Không giống như Gonur-Tepe, phế tích Merv đã được khai phá bởi các Sa hoàng Nga, khi Turkmenistan vẫn là một phần của Đế quốc Nga. Nó đã được UNESCO đưa vào danh sách Di sản thế giới từ năm 1999.

Theo Viktor Turik, một sử gia làm việc tại bảo tàng lịch sử Mary, các nhà khảo cổ học mới chỉ khai phá được một phần nhỏ trong khu vực Mary rất giàu các di sản khảo cổ.

“Trong khu vực này có 354 di tích khảo cổ và 95% trong số đó cho tới nay vẫn chưa được các chuyên gia nghiên cứu” - ông nói.

Turkmenistan hiện vẫn là một trong những quốc gia biệt lập nhất thế giới, nhưng vẫn thu hút rất đông du khách tới thăm mỗi năm, phần lớn là trong các tour du lịch độc lập chủ yếu biệt.

Mary chỉ có 3 khách sạn, dù Tổng thống Gurbanguly Berdimukhamedov gần đây đã ra lệnh xây dựng một khách sạn 350 phòng để tăng cường du lịch.

Trong khi đó, vẫn còn những câu hỏi chưa được giải đáp về việc phải làm gì với những công vật vàng và bạc đã được khai quật trong khu vực và số cân phải trả qua một quá trình phức tạp, báo tôn cần thận.

Một nhân viên đề nghị giấu tên của cơ quan di sản quốc gia Turkmenistan nói rằng một dự án báo tôn đã từng được lên kế hoạch thực hiện cùng bảo tàng Louvre ở Paris, nhưng đã không thành công.

“Nhiều phát hiện rất độc đáo, không giống bất kỳ thứ gì khác trên thế giới đang nằm yên chờ đợi khám phá sáng của mình trong các kho chứa của các bảo tàng Turkmenistan” - người này nói.

Theo Vietnam+